

Κωνσταντίνος Θεοτόκης «Οι σκλάβοι στα δεσμά τους» (απόσπασμα)

Στην Κέρκυρα των αρχών του 20ού αιώνα, ο νεαρός Άλκης ερωτεύεται την Ευλαλία Οφιομάχου, κόρη ενός πρώην εύπορου κτηματία, ο οποίος επί του παρόντος αντιμετωπίζει πολλά οικονομικά προβλήματα. Ο γιατρός Αριστείδης Στεριώτης προτίθεται να τον βοηθήσει, ζητώντας όμως ως αντάλλαγμα να παντρευτεί την Ευλαλία.

Κείμενο

«Στο χέρι σου κρέμεται,» ξανάπε ο γέρος, «εσέ Ευλαλία, όλο το σπίτι, αν θέλεις εσύ γλιτώνει!... Ναι, γλιτώνει, αν θέλεις εσύ, Ευλαλία!...»

«Εγώ;» είπε η κόρη φοβισμένη...

Ο γέρος δεν ήξερε πώς να αρχίσει. Εκατέβασε το βλέμμα, έσιαξε το πανωφόρι του σα να κρύωνε, εκοκκίνισε, έβηξε, εκουνήθηκε και τέλος είπε συλλογισμένος.

«Ο Αριστείδης Στεριώτης, ο γιατρός... τόνε ξέρετε όλοι!»

Κ' εσώπασε πάλι για κάμποση ώρα. «Ναι», ξακολούθησε έπειτα περίτρομος, «αυτός έχει τα περισσότερα χαρτιά μου στο συρτάρι του... Δεν ξέρω πώς τ' απόχτησε... Αλλά δε θέλω να πω αυτό. Είναι πλούσιος... θα δώσει καιρό για να πλερώσω... φτάνει μόνο... Α, Ευλαλία, μου μήνυσε σήμερα... Άκουσέ με, Ευλαλία!... Σε θέλει γυναίκα του!... Μπαίνει εδώ μέσα γαμπρός και μας φτάνει τες δουλειές μας, όπως εκείνος ξέρει!... Φυσικά δεν έδωκα λόγον κανένα... Α, Ευλαλία!...»

«Ποτέ!» ανάκραξε η Ευλαλία, σταυρώνοντας τα χέρια της. Και το πρόσωπό της εγίνηκε κατακόκκινο.

«Όπως θέλεις, Ευλαλία,» αποκρίθηκε γλυκά ο πατέρας, σιάνοντας πάλι το παλιό πανωφόρι του... «Το δικίο είναι δικό σου, Ευλαλία... Εγώ να σε βιάσω*.... ω παιδί μου... Ποτέ... Αλλά... η ανάγκη, η περίσταση... Γι' αυτό μιλώ... Τον ήθελα, λες, γαμπρό μου, Ευλαλία, το γιο του Δήμου;... Εγώ!... Αλλά πάλι είναι πολύ καλός νέος... Όχι;... Τι να γίνει... Στα σημερινά τα χάλια... δε σας φαίνεται... θα 'πρεπε να δεχτούμε!...»

Η Ευλαλία εδάκρυσε τώρα από τη στενοχώρια κι έτρεμε:

«Όχι!...» είπε με σταθερή φωνή... «Όχι.»

«Η ανάγκη,» είπε ο Σπύρος μ' ένα χαμόγελο αδιαφορίας, «κυβερνάει τον κόσμο... Θα 'θελα, λες, Ευλαλία, να προτιμήσω εγώ τη θυγατέρα του Αστήρη... Μου αρέσουν καλύτερα άλλες... Κι όμως... γιατί πρέπει κανείς να ζήσει!...»

Τώρα κ' η μητέρα άξαφνα χαμογέλασε μέσα στα δάκρυά της. Όλος εκείνος ο κόσμος, που είταν τριγύρω της, την εγέμιζε ελπίδες... Σε μία στιγμή το βαρύ σκοτάδι της συμφοράς τους είχε λιώσει στην καρδιά της, εδιορθωνόνταν τα πάντα, οι φροντίδες της εχάνονταν... Της πέρασε από το νου η ιδέα πως η κόρη της η Ευλαλία θα σφάλιζε έτσι για πάντα τη ζωή της, και σα να ονειρευότου την είδε ομπρός της πλουσιοντυμένην, ελεύτερη, ωραία, προσκυνημένην απ' όλη τη χώρα!... Ο πλούσιος άνθρωπος, που επροσφερνότου, ήταν τέλος πάντων ένας επιστήμονας... κ' είχε τη δύναμη να βοηθήσει αληθινά το ξεπεσμένο σπίτι... είχε τη δύναμη αυτός να μην αφήσει να χαθεί ολότελα το δικό της, που και για κείνο ελαχταρούσε... κι ήταν παρέτοιμη για όλα τούτα να του συγχωρήσει και τα ελαττώματά του, αν είχε και να λησμονήσει τη χυδαία* καταγωγή του!...

Μα ο Γιώργης εκούνησε πικρά το κεφάλι κι είπε: «Δεν είναι άδικο να θυσιαστεί για μας;...»

«Θα τον έπαιρνα εγώ!...» είπε με ζωηρή ελπίδα η Λουίζα.

Εκείνη αδιαφορούσε για τον άνθρωπο και για την καταγωγή του κι ήξερε μόνο πως ήταν φτωχή, πως με τα πλούτη του θα μπορούσε να ζήσει μέσα στον κόσμο που εχαιρότου την ζωή, χωρίς αγώνες, χωρίς αδιάκοπες φροντίδες, χωρίς στενόχωρες ανάγκες· ήξερε πως το χρήμα χαρίζει δύναμη σ' εκείνους που το 'χουν γι' αυτό θα τον έπαιρνε εκείνη χωρίς να διστάζει ούτε στιγμή, χωρίς να πολυσυλλογιστεί την πράξη...

«Καημένη Λουίζα...» της είπε η μάνα μ' ένα καινούριο τρυφερό δάκρυ· «την Ευλαλία θέλει!... Τώρα καταλαβαίνω, γιατί τόσο καιρό μας εκοίταζε... Δεν είχε σκοπό να γελάσει. Ω, Ευλαλία, άκουσέ με, εμέ τη μητέρα σου... μην καταφρονήσεις την τύχη σου! Σήμερα μάλιστα... Θα 'μαι ξέγνοιαστη για σένα, όταν θα κλείσω τα μάτια. Θα ξαλαφρώσεις ως κι εμάς!..

«Ποτέ!...» αποκρίθηκε με απόφαση τώρα η Ευλαλία μπλέκοντας τα δάχτυλά της και κοιτάζοντας χάμου. Κ' αιστάνθηκε πως η καρδιά της εφούσκωνε. Αιστάνθηκε πως είταν άνθρωπος με δικαιώματα στη ζωή, πως άλλος κανένας δεν ημπορούσε και δεν έπρεπε να εξουσιάζει και να εμπορευτεί το κορμί της, να την υποτάξει στη θέλησή του, να ζητήσει από αυτήν τη θυσία της αγάπης της! Με ποιο δικαίωμα αυτή, για πράγματα αξιοπεριφρόνητα και

με δυο νέους στο σπίτι που μπορούσαν, όσο ήθελαν, να δουλέψουν, με ποιο δικαίωμα θα επίκραINE τον άντρα που την αγαπούσε;... ω, ας μην είχε γνωρίσει την αγάπη! Μα, ω πόσο θα 'ταν ευτυχισμένη, αν εκείνος τώρα την εξητούσε... εκείνος που όταν μιλούσε, που όταν θυμότουν τη φωνή του, έτρεμε!... Πόση θα 'ταν η ευτυχία της, αν ό,τι έβλεπε στ' όνειρό της εγινότουν αλήθεια!...

«Ποτέ!» ξαναφώναξε... «Δεν παίρνω εκείνον τον άνθρωπο... Δεν μπορώ.»[...]

*να σε βιάσω: να σε πιέσω *χυδαία: ταπεινή

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

(ΠΡΟΣΟΧΗ! Για τις απαντήσεις σας να λάβετε υπόψη και το εισαγωγικό σημείωμα)

A1. Να κατονομάσετε τα **πρόσωπα** τα οποία περιλαμβάνονται στο απόσπασμα και να προσδιορίσετε τις σχέσεις ανάμεσα σε αυτά.

A2. Να παρουσιάσετε με συντομία το θέμα που συζητούν τα πρόσωπα του αποσπάσματος.. Ποιες ιδέες-κίνητρα διαμορφώνουν τη στάση τους πάνω στο θέμα της συζήτησης;

B1. Σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να βάλετε την ένδειξη **Σ** αν είναι σωστή ή την ένδειξη **Λ** αν είναι λανθασμένη

- α) Ο αφηγητής είναι δραματοποιημένος.
- β) Η αφήγηση γίνεται με αναδρομή στο παρελθόν.
- γ) Στο απόσπασμα υπάρχει εκτεταμένος διάλογος.
- δ) Το πρόσωπο που χρησιμοποιείται στα αφηγηματικά μέρη είναι το α' ενικό.
- ε) Η αφήγηση γίνεται από έναν αφηγητή-θεό (παντογνώστη).

B2. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω φράσεις με τα εκφραστικά μέσα που βρίσκονται στη παρένθεση.

(ασύνδετο σχήμα – επανάληψη – μεταφορά – εικόνα)

- 1. εκούνησε πικρά το κεφάλι
- 2. χωρίς αγώνες, χωρίς αδιάκοπες φροντίδες, χωρίς στενόχωρες ανάγκες
- 3. «Ποτέ!» ανάκραξε η Ευλαλία.. «Ποτέ!...» αποκρίθηκε με απόφαση...«Ποτέ!» ξαναφώναξε.
- 4. Εκατέβασε το βλέμμα, έσιαξε το πανωφόρι του σα να κρύωνε, εκοκκίνισε, έκουνήθηκε